Sifatli ta'lim-yorqin kelajak
ISSN: 3060-4761

TerDPI ILMIY XABARNOMASI
SCIENTIFIC BULLETIN OF THE TerSPI
НАУЧНЫЙ ВЕСТНИК ТерГПИ

www.xabarnoma.terdpi.uz

UDK: 303.832.22
ORCID: 0009-0000-9911-0346

OLIY TA'LIM TIZIMIDA TARBIYAVIY ISHLARNI TAKOMILLASHTIRISHDA INNOVATSION TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISH

Axmadaliev Berdiali Saydalievich
Chirchiq davlat pedagogika unversiteti dotsenti p.f.f.d. PhD
Allamuradov Anvar Abdirasulovich
Termiz davlat pedagogika instituti p.f.f.d.PhD
E-mail: tdputf.anvar1505@mail.ru

Anotatsiya. Ushbu tizimda ta'lim tizimida tarbiyaviy ta'minotda innovatsion oliy texnologiyadan yuksalishning muhim tahlili. Ta'lim jarayonida tarbiyaviy zamonaviy tashkil etish faqat an'anaviy usullarga asoslanib qo'shimcha, balki kompyuter texnologiyalari bilan boyitilishi lozimligi ta'kidlanadi. Innovatsion texnologiyalar, texnologiyalar, sun'iy intellekt, virtual va aralash ta'lim metodlari, inter platformalar, masofaviy ta'lim tizimlari hamda big data tahlili talabalar ongida ijtimoiy va axloqiy resurslarni samarali vosita bo'lib xizmat qiladi.

Maqolada tarbiyaviy ishlarning quvvatini oshirish uchun gamifikatsiya, media ta'lim, ijtimoiy tarmoqlar va mobil ilovalar kabi innovatsion usullarni qo'llash bo'yicha tahlillar berilgan. innovatsion texnologiyalarning talabalarning shaxsiy shaxsiy faolligi, ijtimoiy faolligi va ijodiy fikrlashini hisobga olishdagi o'rni yoritiladi. Xavfsizlik oliy ta'lim muassasalarida tarbiyaviy jarayonlarni ta'minlash bo'yicha amaliy tavsiyalar bilan yakunlanadi. Talabalarni zamonaviy jamiyatga mos ravishda tarbiyalash va ularda mustaqil fikrlash, mas'uliyat va axloqiy yetuklikni saqlab muhim ahamiyatga ega.

Kalit so'zlar: tarbiya, g'oyaviy, axloqiy, estetik, insoniylik, bag'rikenglik, ma'naviyat, qadriyat, tamoyil.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В СОВЕРШЕНСТВОВАНИИ ВОСПИТАТЕЛЬНОЙ РАБОТЫ В СИСТЕМЕ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Аннотация. Это важный анализ развития инновационных высоких технологий в предоставлении образовательных услуг в системе образования. Подчеркивается, что современная образовательная организация учебного процесса должна базироваться не только на традиционных методах, но и обогащаться компьютерными технологиями. Инновационные технологии, технологии искусственного интеллекта, виртуальные и смешанные методы обучения, межплатформенные, системы дистанционного обучения, анализ больших данных служат эффективными инструментами развития социальных и нравственных ресурсов в сознании обучающихся.

В статье дается анализ использования инновационных методов, таких как геймификация, медиаобразование, социальные сети и мобильные приложения, для повышения эффективности образовательной работы. Подчеркивается роль инновационных технологий в учете личностной активности, социальной активности и творческого мышления

студентов. В заключение статьи даны практические рекомендации по обеспечению образовательного процесса в высших учебных заведениях. Важно воспитывать учащихся в соответствии с современным обществом, воспитывать у них самостоятельность мышления, ответственность и нравственную зрелость.

Ключевые слова: воспитание, идеологическое, нравственное, эстетическое, гуманность, толерантность, духовность, ценность, принцип.

THE USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN IMPROVING EDUCATIONAL AND UPBRINGING WORK IN THE HIGHER EDUCATION SYSTEM

Annotation. This article presents an important analysis of the rise of innovative higher technologies in educational provision in the educational system. It is emphasized that the modern organization of education in the educational process should be not only based on traditional methods, but also enriched with computer technologies. Innovative technologies, technologies, artificial intelligence, virtual and blended learning methods, inter-platforms, distance learning systems and big data analysis serve as effective tools for developing social and moral resources in the minds of students.

The article provides an analysis of the use of innovative methods such as gamification, media education, social networks and mobile applications to increase the effectiveness of educational work, the role of innovative technologies in taking into account the personal activity, social activity and creative thinking of students is highlighted. The article concludes with practical recommendations for ensuring educational processes in higher educational institutions. It is important to educate students in accordance with modern society and to maintain independent thinking, responsibility and moral maturity in them.

Keywords: education, ideological, moral, aesthetic, humanity, tolerance, spirituality, value, principle.

Kirish. Jahonda ta'lim, ijtimoiy-madaniy munosabatlardagi tub o'zgarishlar, jamiyatning globallashuvi va axborotlashuvi sharoitida oliy ta'limni modernizatsiyalashga oid innovatsion yondashuvlar (Tempus va Erasmus+ dasturlari, Yevropa Kengashi ta'lim siyosatining konseptual qoidalari) ta'limning intellektual, madaniy, ijtimoiy va texnik asoslarini mustahkamlashga qaratilgan bo'lib, bo'lajak mutaxassislarni tarbiyalashda pedagogik klaster yondashuvini makro, mezo, mikro darajalarda joriy etish zaruratini taqozo etmoqda. YUNESKOning Berlin deklaratsiyasi va "Ta'lim-2030" xalqaro harakat dasturida ta'kidlanishicha, ta'lim va tarbiyaviy ishlarni rivojlantirishda innovatsiyalarni qo'llashning ahamiyati yanada ortib bormoqda. Bugungi kunda pedagogik oliy ta'lim muassasalarida klaster yondashuvi asosida tarbiyaviy ishlarni takomillashtirishning didaktik imkoniyatlarini tadqiq etish dolzarb ahamiyat kasb etmoqda [1].

Adabiyotlar tahlili va metodlari. Ilmiy adabiyotlarning tahlili va jamiyat taraqiyotidagi pedagogik oliy ta'lim muassasalarida ma'naviy-tarbiyaviy ishlarni tashkil etishning nazariy jihatlari, barkamol shaxsni tarbiyalash masalasining pedagogik aspektlari R.Djuraev, M.Quronov, X.Ibragimov, Sh.Mardonov, G.Ibragimova, M.Inomov, A.Isimova, Z.Ismoilova, S.Yo'ldosheva, U.Mahkamov, M.Mahmudova, A.Munavvarov, O.Musurmonova, S.Nishonova, N.Ortiqov, M.Ochilov, S.Ochilov, K.Risqulova, D.Ro'zieva, Sh.Shodmonova, N.Egamberdieva, pedagogik ta'lim

innovatsion klasterining ilmiy-nazariy asoslari, ta'limda hamkorlik mexanizmlarining innovatsion shakllari, klaster modelining uzluksizlik, uzviylik va izchillik tamoyillari hamda uni amaliyotga tatbiq etish mexanizmlari G'.I.Muxamedov, U.N.Xodjamqulov, Sh.I.Botirova, S.A.Toshtemirova, N.M.Koshanova kabi olimlarning ishlarida muayyan darajada yoritilgan. Mazkur maqolani tayyorlashda bibliografik, tizimli tahlil, qiyoslash va umumlashtirish usullaridan foydalanildi.

Muhokama va natijalar. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017-yil 27-iyuldagi "Oliy ma'lumotli mutaxassislar tayyorlash sifatini oshirishda iqtisodiyot sohalari va tarmoqlarining ishtirokini yanada kengaytirish chora-tadbirlari to'g'risida" PQ-3151-son qarorida "Talaba-yoshlarning ma'naviy immunitetini mustahkamlash, ularda yuksak axloqiy sifatlarni tarbiyalash, ularning kasbiy kompetentligi bilan insoniy fazilatlarini uyg'unlashtirish, professor-o'qituvchilarning tarbiyaviy mas'uliyatini oshirish, ta'lim va tarbiya uyg'unligini amalda ta'minlash uchun fanlarning har bir mavzusidagi tarbiyaviy maqsaddan unumli foydalanilishini ta'minlash mexanizmlarini ikki oy muddatda ishlab chiqilisin"[2] deb belgilangan vazifalar zamirida tarbiyaviy ishlarni tashkil etish, takomillashtirish mexanizmlarni ishlab chiqish va ulardan foydalanish asosiy maqsad qilib qo'yildi.

Tarbiyaviy ishlarni takomillash-tirishning innovatsion yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

- ✓ belgilangan tadbirlarning yuqori darajada uyushqoqlik bilan o'tkazilishini ta'minlash;
- ✓ ma'naviyatni, milliy g'oyaning targ'iboti sifatini muntazam oshirib borish;
- ✓ davr talablaridan kelib chiqqan holda ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy ishlarni tashkil etishning yangi, samarali yo'llarini izlash;
- ✓ ma'naviy-ma'rifiy ishlar va tarbiyaviy jarayonlarni tashkil etishda ijtimoiy muhitni hisobga olish;
- ✓ tarbiyaviy faoliyatning qanchalik samarali olib borilayotganini bilish maqsadida uning monitoringini tashkil etishdan iborat.

Tarbiyaviy ishlarni tashkil etish va ma'naviy muhitni takomillashtirishda quyidagi pedagogik klasterli yondashuvning tashkiliy tamoyillarga amal qilinishi maqsadga muvofiq. Tarbiyaviy ishlar turli-tuman bo'lishi, tarbiyalanuvchilarning tarbiyaviy ishlarni uzoq eslab yurishiga asos bo'ladi. Tarbiyaviy ishlarda har doim yangilik topish qiyin, ammo ularni topishga harakat qilish zarur. Tarbiyaviy ishlar zaxirasida ko'plab qiziqarli tadqiqotlar mavjud va bu takrorlamaslikni, aksincha, aniq sharoitlar bilan muvofiqlashtirgan holda rivojlantirishni kafolatlaydi [3]. Tarbiyaviy ishlar his-tuyg'ularning qudratli katalizatori kabi loyihalashtiriladi. Ma'lumki, hayajonga tushgan kishi nihoyatda ta'sirchan bo'ladi. Har bir tarbiyaviy ishda talabaga yaqin, hamohang bo'lgan jihatlarni topish va unda ijobiy xarakter xislatlarini rivojlantirish, mustahkam hayot tarzini shakllantirish, tarbiyaviy ishlar yo'nalishini takomillashtirishni taqozo etadi.

Oliy o'quv yurtlarida o'quv-tarbiya ishlarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish samaradorlikni oshirish, talabalarni jalb etishda keng imkoniyatlar ochmoqda. Onlayn platformalar axloq, fuqarolik, sog'lom turmush tarzi va ta'limning boshqa jihatlari bo'yicha interaktiv kurslarni yaratish imkonini beradi. Virtual haqiqat va kengaytirilgan haqiqat hamdardlik va tanqidiy fikrlashni rag'batlantiradigan chuqur o'rganish ssenariylarini yaratish uchun ishlatilishi mumkin. Videokonferensiya va onlayn forumlar talabalar va o'qituvchilar o'rtasida qulay muloqotni ta'minlaydi, shuningdek, turli sohalardagi mutaxassislarni jalb qilish imkonini beradi. Turli manbalardan (ta'limni boshqarish tizimi, ijtimoiy media) katta ma'lumotlarni tahlil qilish muammolarni

aniqlashga va samaraliroq ta'lim strategiyalarini ishlab chiqishga yordam beradi. Biroq, texnologiya va shaxsiy aloqa, shuningdek, ma'lumotlarni himoya qilish va kiberxavfsizlik o'rtasidagi muvozanat zarurligini unutmaslik kerak.

Universitetlarda axloqshunoslik bo'yicha o'quv kurslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish o'quv jarayonini yanada qiziqarli va samarali bo'lishini ta'minlaydi. Masalan, talabalarni turli axloqiy kontekstlarga joylashtiradigan immersiv ssenariylarni yaratish uchun virtual haqiqatdan foydalanish materialni chuqurroq tushunish va saqlashga yordam beradi. Onlayn forumlar va muhokama maydonchalari fikr almashish va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish imkonini beradi. O'rganishni yanada qiziqarli va rag'batlantiruvchi qilish uchun o'yin elementlarini birlashtirish ham muhimdir.

Oliy o'quv yurtlarida sog'lom turmush tarzi bo'yicha o'quv kurslarida innovatsion texnologiyalardan foydalanish talabalarning ongliligini sezilarli darajada oshirishi va sog'lom odatlarni shakllantirishga yordam beradi. Faoliyat va ovqatlanish kuzatuvchilari, moslashtirilgan tavsiyalar va o'yin elementlariga ega mobil ilovalar o'quvchilarga ularning sog'lig'ini kuzatish va motivatsiyani saqlashda yordam beradi. Mutaxassis videoma'ruzalari, interfaol testlar va amaliy topshiriqlar bilan onlayn kurslar talabalarga sog'lom ovqatlanish, jismoniy faollik, stressni boshqarish va sog'lom turmush tarzining boshqa jihatlari haqida kerakli bilimlarni berishi mumkin. Tajriba almashish, qo'llab-quvvatlash va rag'batlantirish uchun ijtimoiy media va onlayn hamjamiyatlardan foydalanish ham samarali bo'lishi mumkin. Muammoli joylarni aniqlash va yanada samarali dasturlarni ishlab chiqish uchun talabalarning sog'ligi haqidagi ma'lumotlarni kuzatish va tahlil qilish uchun innovatsion texnologiyadan foydalanish ham muhimdir.

Oliy ta'lim muassasalarida talabalarda maqsad tuyg'usini tarbiyalashda innovatsion texnologiyalardan foydalanish ularning ichki motivatsiyasi va maqsadlarga erishishdagi qat'iyatliligini rivojlantirishda kuchli vositaga aylanishi mumkin. Masalan, platformalar shaxsiy va akademik maqsadlarni belgilash va kuzatish uchun ishlatilishi mumkin, bu talabalarga o'z taraqqiyotini tasavvur qilish va fikr-mulohazalarni olish imkonini beradi. O'quv jarayonida raqobat va muvaffaqiyat elementlari bilan o'yinlardan foydalanish ham maqsadlilikni rivojlantirishga yordam beradi.

Xulosa. Virtual muhitda o'tkaziladigan interaktiv seminarlar va treninglar talabalarda rejalashtirish, vaqtni boshqarish va to'siqlarni yengib o'tish ko'nikmalarini rivojlantirishga yordam beradi. Har bir o'quvchining qiziqishlari va moyilligini hisobga oladigan, ularning bilim olish va o'z maqsadlariga erishish uchun motivatsiyasini oshiradigan shaxsiylashtirilgan ta'lim yo'llarini yaratish uchun innovatsion texnologiyadan foydalanish ham muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar.

1. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 7 февралдаги "Ўзбекистон Республикасини янада ривожлантириш бўйича Ҳаракатлар Стратегияси тўғрисида"ги ПФ-4947-сон Фармони.

2. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 27 июлдаги "Олий маълумотли мутахассислар тайёрлаш сифатини оширишда иқтисодиёт соҳалари ва тармоқларининг иштирокини янада кенгайтириш чора-тадбирлари тўғрисида" ПҚ-3151-сон қарори.

3. Allamuradov A.A. Opportunities for the use of digital technologies in the training of future teachers of technological education // Qoraqalpog'istonda fan va ta'lim. Nukus, -2022. -4/1-son. -B.226-229.

4. Allamuradov A.A The role of didactic conditions in the use of digital technologies by teachers of technological education //Academicia An International Multidisciplinary Research Journal. 10.5958/2249-7137.2021.00612.1. 3/2019. – P. 28-29. (13.00.00; №17).

5. Sh.Sadikova, D. Azamatova. "Pedagogical Innovation Cluster of Activity of Centers in Preschool Education". Science and Innovation 1.7 (2022): 1138-1143.